

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemanje pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 29. marcija 1895.

Politiški oddelek.

Konservativna zmaga na Ogerskem.

V gospodski zbornici ogerski dosegli so konservativci dve zmagi. Zavrgel se je zakon o ravnopravnosti židov in pa tisti oddelek zakona o svobodnem bogočastji, ki govori o brezverstvu. Samo na sebi je pa ta zmaga jako neznatna in le bolj moraličnega pomena. Če se zakonito prizna brezverstvo ali pa ne, zaradi tega tisti, ki ničesa ne verujejo, še ne postanejo dobri kristjani. Na Ogerskem se je pa tudi lahko pomagati, ko je toliko protestantskih sekt, ki tudi ne zahtevajo kake stroge vere. Sicer se je pa stvar v tem vprašanji sukala bolj okrog denarne mošnje. Odločili so nekateri protestantski cerkveni dostojanstveniki in njih prijatelji, ki se boje, da bi dohodki njih cerkev veliko trpeli, ako se zakonito prizna brezverstvo. V njih cerkvah jih je mnogo, ki faktično ničesa ne verujejo, ki bi hitro utegnili se proglasiti za brezverce, da se le znebe plačil za cerkvene potrebe. Protestanska duhovščina bo že po civilnem zakonu hudo prizadeta, sedaj naj bi se pa še dovolilo brezverstvo. Vlada je sicer bila pripravljena dovoliti protestantom nekatere koncesije v tem oziru, da bi namreč izstopivši moral še več let donašati za cerkvene potrebščine cerkve, v kateri je bil, a to ni zadoščalo.

Ponosni posebno katoliški konservativni magnatje na to zmago torej ne morejo biti, posebno pa če pomislijo, da je večina znašala le osem glasov, če tudi so še nekateri liberalni magnatje glasovali s konservativci.

Ravno tako je zmaga proti zakonu o enakopravnosti židov le manjšega pomena. Židje sami ne pripisujejo temu zakonu kdo zna kakšnega pomena. V židovstvo bode tako jedva kdo prestopil, pa če hoče, mu tega pri ogerskih razmerah nikdo ne bode resno zabranjeval. Samo postavno ne bode priznan za žida, kar pa nima kdo ve kakega pomena. V sinagogo bode ravno tako lahko hodil, če je v uradni zapisnik zapisan za kristijana. Če

vzame židinjjo za ženo, kar bode po uvednji civilnega zakona lahko storil, bode lahko otroke vzgojil v židovski veri, ako se pred poroko tako pogodi z nevesto. Židom gre le za to, da država prizna židovski veri jednako vrednost kakor krščanski; sedaj je židovska vera še s tem ponižana, da se kristjan ne more požiditi, dočim se žid lahko pokristjani. V tem vidijo židje dokaz, da država zmatra židovsko vero za inferijerno. Samo o tem se suče ves boj. Sicer so pa katoliški magnatje s pomočjo nekaterih liberalnih zmagali za celih 6 glasov.

Pomen teh dveh zmag pa še to ponižuje, da se je glasovanje vršilo pri za vlado jako neugodnih razmerah. Po zimi je večina konservativnih magnatov v Budimpešti, kjer iščejo raznih zabav. Za postavodajo in javne zadeve se ti gospodje dosti ne brigajo, le ob kaki posebno važni stvari se dajo s silo vkupe spraviti. To je jasno pokazalo glasovanje o civilnem zakonu. Pri prvem glasovanji, ki se je vršilo ob kónjskem dirkanji, ko so ti konservativni zakonodajalci, bili seveda do zadnjega v Budimpešti, je vlada ostala v manjšini za več kakor 20 glasov. Pri drugem glasovanji, ko ni bilo nobene take zabave v Budimpešti, je pa zmagala.

Zaradi tega se pa liberalcem in ogerskim židom bi še ne bilo ničesa bati, da jim ne preti druga nevarnost, kakor v gospodski zbornici. Kako je ponosno o svojem času ta zbornica odklonila zakone mej kristjani in židi, čez nekaj let je pa celo obvezni civilni zakon se uzakonil.

Sicer je pa zmaga 6 ali 8 glasov tudi preneznatna, če se pomisli, da so konservativci napeli vse sile, in da se je baš pred razpravo v gospodski zbornici razglasilo papežovo pismo grofu Zichyju, v katerem pozivlje konservativce na boj proti cerkvi nasprotnim zakonom.

Po ustavi ima pravico ogerska vlada predlagati slednje leto imenovanje petih novih dosmrtnih članov gospodske zbornice. Zatorej jej je v kratkem mogoče sedanje manjšino spraviti v večino.

Večja nevarnost za vlado in liberalno stranko je pa to, da mej prebivalstvom vidno zgublja zaupanje. To

kažejo dopolnilne volitve. V Čakovci in pa v Nitri je vlada morala skrajno pritiskati, da je zmagala s svojima kandidatoma. Poklicali so se žandarmi in policijsti, ki so zastopili mesto in preprečili vsako svobodno gibanje opozicijskih volilcev. Kdor je kaj agitoval za opozicijskega kandidata, je takoj prišel v zapor, češ, da ljudi hujska.

Volilna komisija je naprej pustila k volitvi vladne privržence. Nobenega ni natančno izpraševala, če je pravi, šlo je kaj hitro. V tem je pa opozicija v Nitri zunaj mesta morala čakati, kdaj pride na vrsto. V mesto opozicijskih volilcev niso pustili.

Ko so pa opozicijski volilci prišli na vrsto, je pa volilna komisija vsacega natančno izprašala po imenu, stanu, rojstvenem kraju in kdo ve, po čem še vse, da je le volitev zavlačevala. Če volilec ni kaj ravno tako povedal, kot je v seznamu volilcev, pa ni smel voliti, če tudi o njegovi identiteti ni bilo nobene dvojbe. Tako je jeden rekel, da je usnjarski fabrikant, v seznamu volilcev je bilo zapisano izdelovalec usnja. Predsednik volilni komisiji je takoj izjavil, vi niste pravi, in ne bode volili. Nekemu trgovcu se je zabranilo voliti, ker je rekel, da trguje z norimberškim blagom, dočim je bilo zapisano, da trguje z galanterijskim blagom. Priproste kmete so pa seveda še z ničevnejšimi razlogi odgnali.

To izpraševanje je trajalo dolgo, in mnogi opozicijski volilci so se naveličali čakanja na dežji in odšli, ker se je bližala noč. Iz sedmih velicij vasij ni nikdo volil. Pa kaj bi opisovali nepostavnosti, vsaj zadostuje to, da je izvoljeni poslanec, tajnik v ministerstvu notranjih stvari, odložil svoj mandat, ker se je vlada bala razpravljanja o tej volitvi v zbornici poslancev. Na Ogerskem so vajeni že nepostavnosti pri volitvah in se za malenkosti ne brigajo, in če kdo ne vsprejme zaradi nepostavnosti pri volitvah mandata, si pač moramo misliti, kako se je moralo postopati.

Če se pa vlada ora pri volitvah posluževati že taci sredstev, potem je vsekako stališče za njo in za nje stranko jako nevarno. Seveda liberalci so jo jako zagazili, ko so Banffyja spravili na krmilo. Ta mož je znan po svoji brezozirnosti in zatorej more stranko pripraviti le ob dobro ime in poleg tega ga vsi Nemadjarji tako sovražijo, da so jedini proti vladi, kateri je on na čelu. V Čakovci in Nitri so tudi skoro le slovanski volilci volili opozicijskega kandidata. Ker tudi v zbornici poslancev nimajo liberalci več zanesljive večine, je njih sistem pač malo v nevarnosti, posebno če bode opozicija znala pridobiti si nemadjarke narodnosti. Tega se boje najbolj liberalci in po njih listih se sliši javkanje, da je v nevarnosti madjarski značaj ogerske države. Velicega upanja mi še nimamo, da bi se že sedaj na Ogerskem na bolje obrnilo, ker ljudska stranka in nemadjarke narodnosti še niso dovolj organizovane in tudi mej njimi še niso vse zadeve jasne. Toliko pa lahko rečemo, da kadar pride kako zboljšanje, prišlo bode od spodaj iz prebivalstva, ne pa od zgoraj od gospodske zbornice.

Politični pregled.

Volilna reforma le jako počasi napreduje. Levičarji in konservativci drug drugemu nasprotujejo in sploh dokazujejo, da jim primankuje dobre volje. Levičarji bi dovolili novi kuriji 70 poslancev in sicer vsakemu razredu po 38. Desničarji pa ne dovolijo v več kakor 40 ali k večjemu 50, in poleg tega hoté, da bi od novih mandatov dobili jih le 15 delavci, druge po mali davkoplačevalci. Seveda za tako volilno reformo ne more biti nikdo drugi kakor Hohenwartov klub, vsaka stranka, ki hoče količkanj za demokratično veljati, jo mora zavreči. Vidi se, da pri konservativcih vzlic njih naglašanju katoličanstva človek samo na sebi ničesa ne velja, temveč le premoženje. Tako očitno kapitalističnega načela niti nemški liberalci niso nikdar naglašali. Vidi se, da v konservativnem klubu odločujejo veleposestniki, ki nimajo srca za narod. Pri taci razmerah pač ni pričakovati, da bi sedanji parlament dognal kako volilno reformo, sicer bi pa tudi, če jo dožene, ne ugajala razmeram in potrebam prebivalstva.

Schönbornovo potovanje v Rim. — Grof Schönborn bo menda jako malo opravil v Rimu. Druzega ni bilo pričakovati. Kiščanski socijalisti ne nasprotujejo tako cerkveni avtoriteti, da bi v Rim spoznali potrebno dajati jim kake resne ukaze. V cerkvenih stvareh so škofom pač pokorni, v političnih pa pač niti papež ne bode zahteval, da mora biti vse po željah škofov, vsaj je svaril v svojih enciklikah že duhovščino, naj se ne meša preveč v politiko. Sicer pa kardinal grof Schönborn ni potoval v Rim po sklepu škofov, temuč stvar so se domenili finančni in učni minister in minister vnanih stvari, katerim dunajski protisemitje ne ugajajo. Pridobili so potem zase nekaj škofov, in tako spravili kardinala grofa Schönborna v Rim. Koalicija je potrebovala podpore iz Rima in se je nadejala, da jo dobi, če pojde zanjo govorit kardinal visocega rodu. Stvar bi se bila posrečila, da niso bili prezgodaj razkrili namena kardinalovega potovanja. Jdenkrat se je uže bilo posrečilo koaliciji in učenemu ministru dobiti odobrenje iz Rima za svoje postopanje. V Vatikanu niso namreč v marsičem dobro poučeni in se dajo preslepiti, a sedaj se je pa že oskrbelo za informacije tudi od druge strani. Koalicijski listi bi sedaj radi nevspeh s tem prikriji, da pišejo, da je kardinal bil le povabljen v Rim, da da papežu informacije o protisemitskem gibanju sploh.

Mladočehi mislijo nastopiti drugačno politiko. Naveličali so se sedanje osamelosti in se prepričali, da na ta način ne izsilijo češkega državnega prava. Zatorej mislijo, kadar se koalicija razruši, pridružiti se tisti stranki, katera bode najbolj naklonjena češki jednakopravnosti. Ta sklep je jako umesten, ker le tako morejo vplivati na avstrijsko politiko.

Nemški uradniki na Češkem. — Poslednji čas se v meševitih krajih nastavljajo jedino uradniki, ki niso večji češčine. To je menda v mislu koalicije, kateri je glavni namen povsod varovati predpravice nemštva.

Preganjanje Rumuncev na Ogerskem. — Ogerska vlada je prepovedala nabiranje za spomenik rumunskemu vodji Jouhu. Nabiranje za ta spomenik je napad na ogersko domovino. Oblastvom se je zaukazalo, da naj konfiscirajo za ta spomenik nabrani denar in nabiralce tožij veleizdaje. Več rumunskih učiteljev pride v kratkem pred porotnike zaradi izdaje ogerske domovine.

Bosna. — Vlada bosenska je letos Srbom prepovedala praznovati praznik sv. Save. Vladi se menda zdi, da ima ta praznik panslavističen značaj. Nam se ta prepoved ne zdi umestna, ker so Srbi vendar najštevilnejši za Mohamedanci v Bosni in Hercegovini.

Rusinske stranke se zblizujejo, da bodo vzajemno postopale pri bodočih deželno- in državnozbornskih volitvah. Poljski in drugi koalicijski listi se zaradi tega jako jeze na Mladorusine, kateri so bili dosedaj na njih strani.